

Ordningsvaktens våldsanvändning

Film: Introduktion till fortbildning för ordningsvakter

0:00

Ordningsvaktens rätt att använda våld vid tjänsteutövning.

Polis och ordningsvakter hör till några grupper som har befogenhet att bruka våld. För att sådant våld ska få användas måste det finnas stöd för detta i lag. Som exempel kan nämnas laga befogenhet i polislagen (PL).

Allmänt gäller att våld får användas bara när det behövs, d.v.s. när andra medel är otillräckliga för att ordningsvakten ska kunna utföra den tjänsteuppgift det är fråga om och våldsanvändningen kan väntas leda till det avsedda resultatet.

Vidare får våld överhuvudtaget inte tillgripas om den aktuella tjänsteuppgiften inte har sådan betydelse att det framstår som rimligt att den genomförs med fysiskt tvång. Vid våldsanvändning ska onödig kraftutveckling undvikas. Slag mot ömtåliga delar av kroppen får som regel anses otillåtna. Vid bedömning i efterhand måste man dock se till situationen som helhet.

En ordningsvaks ingripande ska ske på ett sätt som står i rimlig proportion till åtgärdens syfte och omständigheterna i övrigt. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska den användas.

Proportionalitetsprincipen innebär att varje åtgärd som vidtas ska föregås av en intresseavvägning som syftar till att pröva om olägenheterna med åtgärden står i rimlig proportion till vad som uppnås med den. En bedömning av åtgärdens art, styrka, räckvidd och varaktighet måste därför göras i varje enskilt fall. En sådan intresseavvägning kan leda till att en mindre ingripande åtgärd vidtas om syftet med den ändå kan uppnås. Det kan också leda till att en åtgärd inte alls vidtas, om den bedöms få skadeverkningar som inte är rimliga i förhållande till vad som eftersträvas. Det måste också finnas ett behov av åtgärden för att den ska få utföras, vilket ska ses som ett utflöde av den grundläggande behovsprincipen. Behovsprincipen innebär att ett ingripande med våld får ske endast i den form och i den utsträckning som "behövs" för att det avsedda resultatet ska uppnås.

Bestämmelser rörande ingripanden och våldsanvändning

- Rättegångsbalken, 24 kap. 7 § (s.k. envargripande).
- Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, 35 § (gripa under 15 för brott)
- Brottsbalken, 24 kap. 1, 2, 4, 5 §§ (nödvarn, laga befogenhet, nöd, överta annans rätt).
- Lag om omhändertagande av berusad person m.m. 1 & 10 §§.
- Polislagen 29 § (som hänvisar vidare till 10 § punkt 2 och 4, 10 a §, 13 § samt 19 § i PL).
- Ordningslagen 4 kap. 9 §.
- En ordningsvakt kan använda PL 13 § för att vidta tjänsteåtgärd mot den som är märkbart berusad på en offentlig tillställning.
 - Förtydligande finns under sidan Alkohollag.
- En ordningsvakt kan använda sig av PL 13 § för att vidta tjänsteåtgärd mot den som bryter mot villkoren för en offentlig tillställning.
 - Förtydligande finns under sidan Ordningsslag 2 kap.

Våldsanvändning vid frihetsberövande

Våldsanvändning vid tjänsteåtgärd

PL 10 § p.2

Får använda våld i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, när den som ska frihetsberövas

- gör motstånd, (även passivt motstånd)
- försöker undkomma ingripandet.

Frihetsberövad enligt RB 24:7, LUL 35 §, PL 13 § / LOB.

PL 10 § p.4

Får använda våld i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, när ordningsvakten ska:

- avvisa, avlägsna från ett område/utrymme,
- verkställa kroppsvisitation,
- genomföra beslag,
- omhänderta egendom.

Beakta att det krävs motstånd för att våldet ska vara försvarligt vid tjänsteåtgärder.

Våldet ska hela tiden vara försvarligt!!!

Proportionalitetsprincipen

En rättssäkerhetsprincip som innebär att en myndighet inte får använda mer ingripande åtgärder än vad som krävs med hänsyn till ändamålet. En åtgärd får vidtas mot en person bara om skälen för åtgärden uppväger det besvär som åtgärden innebär för den som drabbas. Proportionalitetsprincipen finns i svensk lag i bland annat 8 § polislagen och 24 kap. 1 § rättegångsbalken och 15 § i lag om ordningsvakter.

LOV 15 § En ordningsvakts ingripande ska ske på ett sätt som står i rimlig proportion till åtgärdens syfte och omständigheterna i övrigt. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska den användas.

Proportionalitetsprincipen

- Mitt våld
- Min erfarenhet
- Situationen

- Brottets straffvärde
- Gärningspersonens farlighet
- Gärningspersonens motstånd

Våldstrappan

Ordningsvakten ska försöka förebygga konfrontationer och våld och utgår från bastaktikens generella principer och metoder för att göra bedömningar av hot och risker i den mängd olika komplexa situationer de ställs inför. Med stöd av taktiska metoder för specifika typsituationer kan sedan ingripanden göras både i mer vardagliga situationer såväl som i situationer med hög hotbild.

Nedan visas en schematisk skiss över våldsanvändning och det är en trappa av en anledning eftersom en händelse eller situation kan innebära att ordningsvakten måste gå upp i trappan men ska även med fördel kunna gå ner.

Våldstrappan används även vid utredningar kring våldsanvändning kopplat till ansvarsfrihetsgrunder.

